

26.6.2025

Julkinen

Budjettiosasto
Ilari Ahola

Lausuntotiivistelmä: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta oli lausuntokierroksella 15.5.2025–25.6.2025. Hallituksen esityksellä varhaiskasvatusmaksujen tarkistamisessa käytettyä indeksiä vaihdettaisiin. Näin Tilastokeskukselle voitaisiin antaa mahdollisuus lakata tuottamasta kuntataloutta koskevaa opetustoimen hintaindeksiä, jonka avulla kyseessä olevat maksut nykyisen lainsäädännön mukaisesti tarkistetaan. Jatkossa varhaiskasvatuksen enimmäismaksun ja pienimmän perittävän maksun tarkistamisessa käytettäisiin kuntien peruspalveluiden hintaindeksiä.

Lausunnon jättivät Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Tehy ry, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Tilastokeskus, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Vaasan kaupunki ja Vantaan kaupunki.

Useat lausunnonantajat (Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Tilastokeskus sekä Helsingin, Tampereen ja Vantaan kaupungit) pitivät hallituksen esitysluonnosta tarkoituksenmukaisena tai kannatettavana. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Vaasan kaupunki totesivat lausunnoissaan, että niillä ei ole huomautettavaa hallituksen esitysluonnokseen.

Tilastokeskus arvioi lausunnossaan, ettei esitetystä varhaiskasvatusmaksujen tarkistuksiin käytetyn indeksin vaihtamisesta aiheudu suuria vaikutuksia varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tarkistuksiin. Myös Helsingin ja Vantaan kaupungit yhtyivät tähän näkemykseen. Lisäksi Tampereen kaupunki toivoi lausunnossaan, että se pystyy uuden indeksin myötä ennakoimaan muutokset varhaiskasvatusmaksuissa aiempaa aikaisemmin ja että vaikutukset kuntatalouteen jäisivät pieniksi.

Tilastokeskus totesi lausunnossaan, että opetustoimen hintaindeksin muut mahdolliset käyttäjät voidaan ohjata käyttämään kuntien peruspalvelujen hintaindeksiä.¹ Lisäksi Helsingin kaupunki totesi lausunnossaan, että se käyttää jo nykyisellään hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettua peruspalvelujen hintaindeksiä kustannustason nousun arvioinnissa.

¹ Tilastokeskuksen lausunnon mukaan kuntien peruspalvelujen hintaindeksistä opetustoimen osuus on liki 90 prosenttia ja loppuosa pääosin kulttuuritoimea.

Tilastokeskus totesi lausunnossaan, että esityksen myötä se voisi merkittävästi yksinkertaistaa nykyistä julkisten menojen hintaindeksin tuotantojärjestelmää. Siten järjestelmän ylläpito ja uudistaminen olisi jatkossa huomattavasti kevyempää, eikä se vaatisi yhtä paljon IT-resursseja kuin nykyinen järjestelmä.

Suomen Kuntaliitto ry esitti lausunnossaan, että hallituksen esityksen vaikutusarvioissa tulisi vielä selvittää missä muualla mahdollisesti käytetään kuntataloutta koskevan opetustoimen hintaindeksin tietoja.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry (MLL) korosti lausunnossaan, että varhaiskasvatuksen maksut on pidettävä perheille kohtuullisina, mikä edellyttää maksujen tason ja kehityksen seuranta. Lisäksi MLL piti tärkeänä, että Tilastokeskuksen ja muiden julkisen hallinnon tilastontuottajien resurssit turvataan, jotta ne voivat jatkossakin tuottaa laajasti tärkeää tilastotietoa mm. lapsista, nuorista ja lapsiperheistä. MLL:n näkemyksen mukaan tilastotuotannon muutoksia ei saa tehdä siten, että tilastojen tietosisällön supistaminen tai yhdistäminen, julkaisuikiheyden harventaminen tai lakkauttaminen vähentäisi mahdollisuuksia tietoon perustuvaan päätöksentekoon ja seurantaan.

Opetushallitus totesi lausunnossaan, että varhaiskasvatuksen tulisi olla kaikille lapsille maksutonta, koska varhaiskasvatuksen yhdenvertainen toteutuminen on tärkeää lapsen oikeuksien ja edun kannalta. Opetushallituksen mukaan varhaiskasvatus on lapsen oikeus ja merkittävä vaihe lapsen elämässä sekä osa koulutuspolkua.

Lausunnonantajista ainoastaan Tehy ry ei kannattanut ehdotettua muutosta. Tehy ry piti lausunnossaan tärkeänä, että opetustoimen hintojen nousua voidaan seurata. Lisäksi Tehy ry kantoi huolta siitä, että ehdotettu muutos voisi vaikuttaa varhaiskasvatusmaksujen nousuun. Tehy ry:n lausunto oli laadittu yhteistyössä Suomen lastenhoitoalan ammattilaiset Slal ry:n kanssa.

Tilastokeskus ja Suomen Kuntaliitto ry pitivät lausunnoissaan lain ehdotettua voimaantuloajankohtaa perusteltuna. Lisäksi Tilastokeskus piti perusteltuna, että laissa mainittujen rahamäärien tarkistamiseen käytettävien indeksien perusvuosia muutettaisiin hallituksen esitysluonnoksessa esitetyllä tavalla (ansiotasoindeksistä käytettäisiin indeksiä 1964=100 ja kuntien peruspalvelujen hintaindeksistä indeksiä 2000=100).